

číslo 1 / březen 2014

zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

odborná příloha
ZOO REPORT PROFI

Příhovor
Jiří Oliva

STRANA 3

Tenkozobci opační, nový druh ve voliéře na Beringii
Petr Suvorov

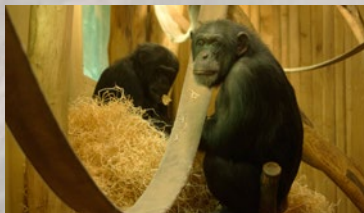
STRANA 4

České středohoří zdobí slunné teplé stráně i hluboké chladné soutěsky
Jana Marešová

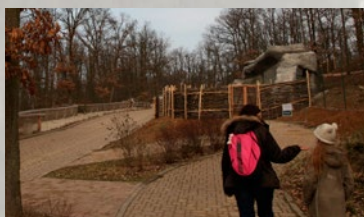
STRANA 5

Fáben už není sám

STRANA 6, 7

Tři nové expozice staví Zoo Brno:
klokany, orly a africkou vesnici

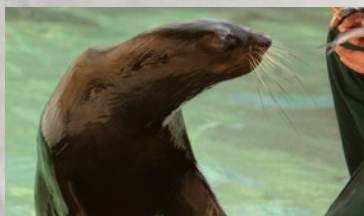
STRANA 8

Horké novinky

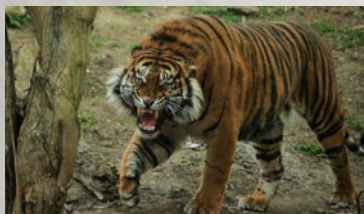
STRANA 9

Lachtani medvědí vystřídali lachtany jihoafrické

STRANA 10

Pátý partner tygřice Satu

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno
březen 2014
číslo 1/14, ročník XVI

Vydavatel:

Zoologická zahrada města Brna
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r.o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoologická zahrada města Brna
redakce Zooreportu
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektoři:

RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1 500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

Autorem nepodepsaných textů je:

Eduard Stuchlík

Fotografie (pokud není uvedeno jinak):

Eduard Stuchlík

První strana:

Lachtan medvědí

NEPRODEJNÉ

Zoologická zahrada versus virtuální slepota

Vážení příznivci Zoo Brno, dovolte mi v úvodu tohoto vydání Zooreportu malé zamyšlení nad smyslem existence brněnské zoologické zahrady. Ale vlastně nejen té brněnské – následující úvahy by se měly vztahovat snad na všechny zoologické zahrady a jim podobné instituce.

Aniž bychom si to naléhavěji uvědomovali, význam zoologických zahrad pro společnost neustále narůstá, a zdá se, že v poslední době tempem rychlejším, než tomu bývalo dříve. Ptáte se, co mne vede k takovému přesvědčení? Podle mého soudu je příčinou určitá změna životního stylu, pozorovatelná zejména u mladší a nejmladší generace. Rozhodující příčinou této změny spatřuji v překotném, dá se říci až exponenciálním tempem se rozvíjejícím pronikání výdobytků moderní techniky, a to zejména v oblasti informačních technologií, do našich životů.

A tak by se někdo mohl ptát: proč bych měl trávit dlouhé hodiny v nějaké zoologické zahradě, když si můžu během pár kliknutí pustit na monitoru počítače obrázky, videa a všechny informace o kterémkoli zvířeti na světě? Generacím vyrůstajícím ještě před věkem informatiky (a do této kategorie řadím i moji generaci) taková úvaha může připadat absurdní. Ale pro nejmladší generace, pro něž je internet a facebook v mobilu tak samozřejmý, jako že ráno vychází slunce, se jeví podobná úvaha jako naprosto logická. Není řídký obraz mladých dneš-

ní doby, kdy při pobytu v lese raději hodiny zírají do iPadů – pokud ovšem do přírody vůbec někdy zcela náhodou dorazí...

Zoo je tu pro všechny generace, avšak dodal bych, že snad především pro tu nejmladší. A právě naše děti jsou nejohroženější tím, čemu říkáme virtuální slepota, tedy prožíváním života spíše ve virtuální realitě než v realitě skutečné. Úcta a láska ke zvířatům a k životu obecně se nedá naučit přes internet, ani aplikacemi Androidu. Stovky tisíc let vývoje našeho druhu naprogramovaly člověka k získávání podobných zkušeností a postojů bezprostředně, s osobním zaujetím, a jedna dvě generace vyrůstající ve všudypřítomném světě virtuální reality na tom nic nezmění. Ještě snad platí něco jako princip jeskynního člověka v dobrém smyslu slova. Kladný vztah ke zvířatům vyúsťuje i v kladný vztah k okolí, k lidem i k životnímu prostředí. Kdy jindy takový vztah začít pěstovat než v dětském věku? Děti mají mít (a já věřím, že stále ještě mají) větší radost a zážitek z přímého kontaktu se zvířetem než ze styku s ním v nějaké téměř dokonalé počítačové hře. A zde je úloha zoologických zahrad a jim podobných institucí zcela nezastupitelná. Jejich význam roste přímo úměrně s nárůstem kyberprostoru, který obklopuje naše životy.

Proto je na vedení zoologické zahrady, aby dělalo svou zahradu co nejpřitažlivější a nejdostupnější pro návštěvníky, zejména pro děti. A je na městě, jako na zřizovateli, aby dostatečnou podporou (zejména finanční) tuto snahu pomáhalo plnit. Není to proces, který by měl být hotov ze dne na den. Je to úkol s dlouhodobým zadáním, ale je důležité, aby si všichni zainteresovaní uvědomovali, že podpora zoologické zahrady není jen cosi samoúčelného

JUDr. Jiří Oliva

nebo setrvačného, ale že je to jeden z důležitých pilířů výchovy nastupující generace, která bude patrně muset řešit otázky zachování životního prostředí s naléhavostí, s jakou se lidstvo ve svých dějinách dosud nesetkalo.

O tom, jak se tento úkol daří plnit brněnské zoologické zahradě, si jistě každý udělá úsudek sám. Podle mého přesvědčení kráčí na cestě vedoucí správným směrem, a přitom si uvědomuje, že vždy je co zlepšovat...

JUDr. Jiří Oliva,
předseda komise životního prostředí
Rady města Brna

JUDr. Jiří Oliva

se narodil v roce 1977 v Brně. Po maturitě na brněnské střední průmyslové škole slévárenské absolvoval magisterské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, kde v roce 2004 složil rigorózní zkoušku a získal titul doktor práv.

V roce 2002 byl zvolen za ČSSD do Zastupitelstva města Brna, kde působil v kontrolním výboru ZMB a organizační komisi Rady města Brna. Členem ČSSD je od roku 1997, v současné době zastává funkci místopředsedy městského výkonného výboru ČSSD Brno-město. V komunálních volbách v roce 2006 byl opět zvolen do ZMB a stal se členem RMB. Zde chce podporovat především rozvoj cyklistických tras, přípravu nových průmyslových zón a z kvalitnější městské hromadné dopravy.

Jiří Oliva je ženatý a bydlí v Brně. Ve volném čase se věnuje historii, cestování a sportu, hraje squash, tenis, jezdí na kole a dříve se zabýval bojovým uměním.

Tenkozobci opační

Tenkozobci opační, nový druh ve voliérě na Beringii

Pět párů tenkozobců opačných (*Recurvirostra avosetta*), jedinců ve věku od jednoho do tří let, získala naše zahrada v listopadu loňského roku ze Zoo Vídeň jako dar. Ide o nový, v Zoo Brno dosud nechovaný druh ptáků z řádu dlouhokřídlí (*Charadriiformes*), podřádu bahňáci (*Charadrii*).

Bahňáci představují rozsáhlou skupinu malých či středně velkých ptáků (do velikosti vrány), vázaných na vodu – obývají bažiny, mokřady či pobřeží řek, jezer a moří. Řád tvoří společně s alkami (*Alcae*) a racky (*Lari*). Několik druhů racků a také bahňáků, včetně tenkozobců opačných, hnízdí i v České republice a zástupci všech tří skupin přes území našeho státu protahují.

Hlavním těžištěm hnízdního rozšíření tenkozobců opačných je střed euroasijského kontinentu, hnízdní areál však zasahuje i do severní Evropy. Většina populací zimuje v Africe, část odlétá na pobřeží Indie a do Číny. Tenkozobci jsou o něco větší než kavka a vzhledem připomínají spíše zmenšeninu čápa s černobílým opeřením. Postrádají pohlavní dvojitvárnost, zbarvení samce i samice je stejné. Jak název druhu napovídá, zobák je velice tenký a dlouhý, jeho špička míří

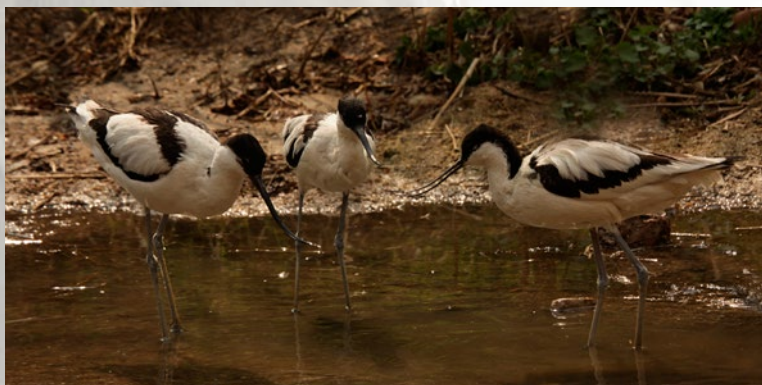
vzhůru. V mělké vodě jím tenkozobci těsně pod hladinou víří vodu a chytají drobné rybky i bezobratlé.

Skupinu tenkozobců jsme umístili do voliéry v expozičním souboru Beringie, kde je chováme společně s ostralkami štíhlými (*Anas acuta*) a dalšími dvěma druhy bahňáků – jespákem bojovným (*Philomachus pugnax*) a ústříčníkem velkým (*Hematopus ostralegus*). Zpočátku jsme si nebyli jisti, jak budou tenkozobci během karantény reagovat na pobyt v zázemí expozice, proto jsme strop ubikace opatřili měkkou sítí a ptákům zastříhli letky. Navzdory prvotním obavám se výborně aklimatizovali a již od začátku bylo vidět, že jsou na přítomnost člověka zvyklí. Velmi rychle začali přijímat nabízené krmení (mleté ryby nebo malé rybičky a speciální

granule pro bahňáky) a stále byli při chuti, což nás upokojilo. Po otevření dvířek do venkovního výběhu se sice poněkud zdráhali vyjít ven, ale nakonec se přece jen osmělili. Největší radost po skončení měsíční karantény jim udělala pořádná koupel. Nicméně přestože měli možnost vycházet do výběhu i v období mírnější zimy, v chladnějším počasí se jim ven příliš nechtělo. Ale už zakrátko, v časném předjaří, bylo možné denně je zastihnout v mělčině u hráze jezírka. Na rozdíl od jespáků bojovných a ústříčníků velkých jsou tenkozobci opační silněji vázáni na vodní prostředí, v hluboké vodě jim při plavání pomáhají drobné plovací blány. Nesedají na vyvýšené struktury, tak jak to činí dva předešlé druhy, ale stejně jako ostatní příslušníci čeledi tenkozobcovitých (*Recurvirostridae*) se drží většinou na zemi.

Ostrůvkovitě rozšíření tenkozobce opačného v Evropě, vázané na vhodné mokřadní biotopy, zahrnuje i Českou republiku. Na jejím území bylo první hnízdění prokázáno v roce 1943 na rybníku Bezdrev. Současná hnízdní populace v České republice nepřesahuje dvacet párů, proto je u nás tenkozobec opačný zařazen do seznamu kriticky ohrožených živočichů. Největší riziko pro něj představuje mizení vhodných biotopů. Zejména vysoušení mokřadů způsobilo za posledních 30 let u mnohých druhů bahňáků úbytek populace více než padesátiprocentní, přičemž u kolihy velké (*Numenius arquata*) dosáhl až 80 %. K zastavení nepříznivé tendence by mohla přispět ochrana zbytkových populací bahňáků zejména prostřednictvím zachování vhodných mokřadních stanovišť.

RNDr. Petr Suvorov, Ph.D.,
kurátor chovu ptáků

Tenkozobci opační

České středohoří zdobí slunné teplé stráně i hluboké chladné soutěsky

Chráněná krajinná oblast (CHKO) České středohoří se rozprostírá na severu Čech po obou březích řeky Labe. Její jižní okraj dosahuje k městu Louny, severní hranici určují města Děčín a Nový Bor. Vyhlášena byla v roce 1976 a rozlohou přes tisíc km² představuje po Beskydech druhou největší CHKO u nás. Zaujímá téměř celou plochu stejnojmenného pohoří, které je v délce asi 70 km výrazně protažené od jihozápadu k severovýchodu. Když se řekne České středohoří, většina si asi představí typické kuželovité tvary kopců s nejvyšším vrcholem Milešovkou (837 m n. m.). Jejich dnešní podoba je výsledkem třetihorní vulkanické činnosti a následné eroze vyvělin. Možná méně lidí napadne, že poměrně hustě osídlený kraj skrývá mnoho zcela odlišných, dobře zachovaných a unikátních přírodních prostředí.

Jihozápadní část Českého středohoří, s průměrnou roční teplotou nad 8 °C a srážkovým průměrem pod 450 mm, splňuje podmínky pro udržení úkolistých stepních trávníků, kavylových stepí a suchých širokolistých trávníků a pastvin. Mezi nejznámější lokality se stepními trávníky patří národní přírodní rezervace Oblík a Raná či přírodní rezervace Milá. Jen tady, či na několika dalších kopcích Českého středohoří, zastihneme endemický poddruh saranče skalní *Stenobothrus eurasius bohemicus*. Obnažené půdní plošky a skalní výchozy vrcholů Oblík, Raná a Milá hostí například zvláště chráněného okáče

Sysel obecný

Foto Roman Hamerský

Pohled na České středohoří od Srdova, v popředí kopec Brník

skalního (*Chazara briseis*). Ve stepních svazích sedá na voňavou mateřídoušku vzácný modrásek východní (*Pseudophilotes vicrama*) a na konci léta zde můžeme spatřit atraktivně zbarveného pavouka stepníka rudého (*Eresus kollari*). V těsném sousedství těchto teplomilů žije ve volných podmírajících sutích glaciální relikv, střevlík *Pterostichus negligens*. Přezívá tu od posledního zalednění.

Svahy kopce Raná jsou v České republice nejrozsáhlejším přirozeným stanovištěm kriticky ohroženého sysla obecného (*Spermophilus citellus*). Stepi a pastviny na Lounsku, kde byl znovu zaznamenán výskyt dudka chocholátoho (*Upupa epops*), v současné době Správa CHKO obnovuje v rámci evropského ochranného projektu LIFE+.

Jihovýchodní okraj a centrální část Českého středohoří charakterizují takzvané bílé stráně – svahy s opakujícími se sesuvy půdy s vysokým obsahem uhličitane vápenatého (odtud světlá barva). Kontinuálně přítomné rané sukcesní stadium ekosystému, zásadité podloží a specifické mikroklima podmiňuje přítomnost vzácných stepních rostlin, orchidejí a záraz (parazitních rostlin bez chlorofylu z čeledi *Orobanchaceae*) i stovek vzácných druhů teplomilného hmyzu.

Lesnatější centrální části Českého středohoří dominuje faunisticky zajímavý kaňon Labe. Naše největší ještěrka, atraktivně zbarvená ještěrka

Foto Jan Procházka

Čápi černí

zelená (*Lacerta viridis*), tam obývá slunné skály a zídky. Naopak v hloubi údolí si v březích řeky buduje nory druhý největší hlodavec světa bobr evropský (*Castor fiber*). V lesích hnízdí rybožravý čáp černý (*Ciconia nigra*) a v menších potocích severní části Českého středohoří žije rak kamenáč (*Austropotamobius torrentium*).

Na České středohoří navazují další chráněná území – v jeho severní části jsou to CHKO Labské pískovce a Národní park České Švýcarsko a na severovýchodě CHKO Lužické hory. Spolu vytvářejí jedinečnou krajinu s hlubokými soutěskami, skalními městy a zachovalou přírodou.

RNDr. Jana Marešová,
zoolog Správy CHKO České středohoří

Olistěné větve, které jim chovatelé předkládají do venkovního výběhu, šimpanzi někdy odnášejí do pavilonu, kde je konzumují

Fáben už není sám

Dvě samice šimpanze (*Pan troglodytes*) jsme dovezli ze Zoo Plzeň 18. června 2013, aby se samicem Fábenem vytvořily novou expoziční skupinu. Fáben žil asi rok v Zoo Brno sám a společnost jedinců stejného druhu mu samozřejmě chyběla. I když přímé setkání zvířat, která se neznají, může vést ke konfliktům, ukázalo se, že transport z Plzně do Brna byl správnou cestou.

Obě zahrady věnovaly přípravě šimpanzů na sestavení nové skupiny zvýšenou pozornost. Brněnská chovatelka strávila týden v Plzni pozorováním obou samic a chovatelka ze Zoo Plzeň setrvala v Brně od příjezdu samic až do vpuštění všech tří jedinců do společného výběhu, které nastalo po deseti dnech. Během doby, kdy se šimpanzi v Brně seznamovali přes mříže, jejich reakce chovatelky bedlivě sledovaly. Přímý kontakt, očekávaný s jistým napětím, dopadl velmi dobře. Fáben měl z družek viditelně velkou radost a ani jej nenapadlo je atakovat. Starší samice, v Plzni dominantní, se stáhla do pozadí a vedení ve skupině převzal Fáben, který si časem mnohem víc oblíbil mladší samici.

Šimpanze chová naše zoo od 60. let dvacátého století, Fáben od roku 1996. Narodil se

v roce 1979 v Zoo Kolmarden ve Švédsku, kde byl odchován matkou. V Brně žil se třemi samicemi do roku 2010, kdy uhynula čtyřicetiletá Dady a krátce po ní i čtyřicetiletá Peggy. Samice Nymba, stejně stará jako Fáben, nás navždy opustila v dubnu 2012. Naši šimpanzi se nikdy nerozmnožili, Fáben se odmítal už od začátku pobytu v Brně pářit. V zoologických zahradách, kde žil před příchodem do Brna (celkem vystřídal čtyři), se údajně pářil, potomky ale neměl. Příčina změny jeho chování není známá.

Nově přichozí samice provázely následující charakteristiky: **Gina**, bývalá cirkusová hvězda, byla odchována lidmi, rok narození 1975 byl stanoven odhadem. Nechce se pářit, všechny samce odmítla. Do Plzně přišla v 80. letech. Sebevědomá, vyrovnaná, až flegmatická, většinou rvačky nevyvolává, nýbrž stmeluje kolektiv. V Plzni žila jako dominantní jedinec v tlupě, v níž se nacházel i jí podřízený chovný samec Bask. Plzeňští chovatelé doufají, že Bask po odchodu Giny konečně napáří tamní mladé samice.

Mary, narozena 1995 v Zoo Krakov v Polsku, do Plzně přišla jako teprve pětiletá. Jelikož dospívání prožila bez matky či sourozenců, její

sociální výchova byla rozvrácena podobně jako u Giny – pouze s tím rozdílem, že pářit se nechá. Avšak mláděta, která porodila, vzápětí zabila, pro-

Gina

Mary

tože netušila, jak má s nimi zacházet (po těchto zkušenostech ji veterinář v Zoo Plzeň aplikoval antikoncepci).

Brněnský pavilon opic pochází z roku 1966, v roce 2010 byl rekonstruován, takže vyhovuje současným nárokům na chov. V brzké době má být přistavěn nový velký přírodní výběh. Částečným pozůstatkem minulosti tedy zůstává venkovní výběh. Tvoří jej tři klece původně obývané třemi různými druhy opic – nyní jsou však spojeny do jednoho prostoru sloužícího pouze šimpanzům. První dvě klece jsou spojeny přímo, třetí s nimi komunikuje asi dva metry dlouhým tunelem z mřížoviny. Do třetí klece jsme izolovali Fábena, který se tam deset dní seznamoval přes mříže s novými družkami. O kontakt s nimi se zajímal od prvního okamžiku, kdy je spatřil.

Obě šimpanzice dostaly v Brně k dispozici venkovní výběh sestávající ze dvou spojených klecí, odkud mohly vstupovat do vnitřního, expoziciho výběhu. Z něj vede cesta do nižšího podlaží s ložnicemi. První reakce samice Giny po spatření Fábena byla velmi vřelá, za radostného křiku se s opičákem přes mříže objímala. Mary naopak jevila sklon k šarvátkám, přitom se však projevila jako jedinec podřízený, neboť Fábenovi nabídla břicho. Samec nejevil žádný sklon k agresi. Než aby hádku chtěl vyhrát, raději ustoupil. Jeho submisivní povaha dávala naději, že nadcházející spojení skupiny bude úspěšné.

V následujících dnech si samec ustlal v tunelu, aby měl lepší přehled o dění v sousední dvojkleci.

Fáben

Mary utvořila s Fábem (v pozadí) téměř nerozlučnou dvojici

Při čištění venkovních výběhů, když se samice podařilo uzavřít v pavilonu a když se Fáben ocitl v dvojkleci, nakukoval oknem do ložnic a bouchal do dveří vedoucích do vnitřního výběhu, pátral po samicích. Ty ale často zůstávaly uvnitř, i když už byl Fáben opět zavřený ve své kleci. A když vyšly ven, Fábena si příliš nevsílaly. Spíš Mary k němu občas zaběhla, ale brzy se vrátila k Gině. Když naopak někdy Gina přišla za Fábem, Mary ji hned odvedla. Dny plynuly v klidu, bez řevu a záchvatů hysterie. Evidentní známka úspěšné adaptace byla zaznamenána osmý den, kdy samice poprvé rozmazaly svoje lejno na skleněnou stěnu vnitřního výběhu.

Ke třem brněnským chovatelkám, pečujícím o šimpanze, zaujaly každá ze samic jiný postoj. Zatímco Gina takzvaně spolupracovala, brala si jídlo i pití z ruky, nechala se podrbat a po chovatelském zařízení se pohybovala, jako by tu žila odjakživa, Mary, která plzeňské chovatelky milovala snad víc než Gina, změnu neschvalovala: ani nabízenou potravu, ani láhev s pitím si nevzala a při krmení se držela stranou.

Spojení skupiny nastalo 26. června. Veterinář se dostavil v 10 hod. s imobilizační puškou a chovatelé připravili hadici napojenou na přívod vody, kterou by zklidnili případnou rvačku opic.

Gina zůstala zavřená uvnitř pavilonu a nejprve došlo k přímému kontaktu mezi Fábem a Mary. Asi deset minut se svorně procházeli po venkovních klecích, spokojení, že jsou spolu. Pak se na scéně objevila Gina. Když spatřila Mary s Fábem, spustila křik a všichni tři zmizeli ve vnitřním výběhu. Za pár minut se vrátili a dveře za nimi zaklaply, aby reakce šimpanzů mohly být pod stálým dohledem. Gina měla vždy obavy, aby Fáben Mary něco neudělal. Její přehnaná péče později polevila, až nakonec pochopila, že Fáben Mary neublíží. V poledne si s Fábem a Ginou přišla pro krmení z ruky i Mary. Vzala si i pití z kelímku, nechala se podrbat, zdravila, chovala se uvolněně. Bylo to příjemné zjištění, že už není k chovatelkám odměřená. Odpoledne začala Mary poprvé probírat srst Fábenovi. Rád se od ní nechal opečovávat.

Návštěvníci Zoo Brno mohou tedy opět pozorovat spokojenou tříčlennou skupinu šimpanzů, kteří, i když se nerozmnožují, jistě každého svým chováním potěší. Význam jejich expozice mj. spočívá i v tom, že šimpanzi bývají součástí výukových programů. Důležité je také vědomí toho, že smyslem chovatelské péče není jen odchov mláďat – zoo musí také umět zajistit zvířatům důstojný život až do jeho úplného konce.

Pěší trasa sledující hlavní komunikaci prochází výběhem klokau, který byl v březnu 2014 téměř dokončen. Vlevo obchůzná trasa

Stavba voliery orlů bělohlavých

Tři nové expozice staví Zoo Brno: klokany, orly a africkou vesnici

Zvýšený stavební ruch panuje v areálu Zoo Brno od října 2013, kdy započaly práce při budování tří nových expozic: výběh klokau skálních, voliéra orlů bělohlavých i africká vesnice, které výrazně zatraktivní návštěvnickou nabídku, mají být dokončeny v polovině roku 2014. Pro všechny stavby získalo město Brno finanční spoluúčast rozvojových fondů Evropské unie.

Těsně před dokončením byl už v březnu tohoto roku výběh klokau. Nachází se v místech, kde končí hlavní komunikace, po níž turistický vláček vozí návštěvníky od restaurace U Tygra k pavilonu Exotarium v horní části zoo. Pěší trasa sledující hlavní komunikaci prochází areálem klokau a opouští jej u Exotaria. Ještě uvnitř expozice z ní odbočuje naučná stezka, na níž může návštěvník zažít setkání

s klokauem. Není nutno, aby každý přichází do této expozice vstupoval, je možné přejít na opačnou stranu hlavní komunikace a po tzv. obchůzně trase dojít rovněž k Exotariu. Návštěvu klokau lze pak odložit třeba na dobu návratu z horní části zoo. (Upozorňujeme především rodiče malých dětí, aby se k mírumilovným vačnatcům chovaly ohleduplně.)

Na jihozápadním úbočí Mniší hory, v soubohu expozic severské zvěře Beringie, vyrůstá její nová dominanta, šestnáct metrů vysoká voliéra orlů bělohlavých. Z městské části Kníničky byla dobře viditelná již brzy na jaře 2014, když začala vyčnívat nad okolním lesním porostem. Smělá ocelová konstrukce se od základny vzhůru trychtýřovitě rozšiřuje, aby ptáci měli dostatek prostoru pro rozlet, průměr horního kruhového okraje voliery měří třicet metrů. Při příchodu i odchodu z voliery budou návštěvníci procházet doplňkovými expozicemi skunků pruhovaných, urzonů kanadských a severoamerických veverek.

Na nejvyšším místě zahrady, na bývalé vyhlídkové terase do výběhu kopytníků subsaharské Afriky, zvaném Safari, stavbaři budují africkou vesnici, pozůstávající především z osmi staveb kruhového půdorysu, napodobujících příbytky obyvatel oblasti Kalahari. Tento podmanivý kout planety, připomínající spíš polopoušť, kupodivu oplývá množstvím rostlinných i živočišných druhů a některá etnika tu dosud žijí v souladu s přírodou. Kruhové chýše poslouží jako informační a výuková centra, vesnici ožví africká drůbež a na jejím okraji se rozlije jezero s plameňáky. Hydroglobus, který tu stojí od roku 1973, dostane tvar horkovzdušného balonu, aby nerušil dojem exotické krajiny. V těsném sousedství vesnice, ve výběhu Safari, se budou pohybovat velká zvířata: žirafa, zebra a pakoně.

Nové expozice umožní pozorovat zvířata přímo, bez jakékoli optické bariéry, což zahradu posouvá na další, vyšší úroveň, která plně odpovídá současným požadavkům na chov a zdůrazňuje roli a poslání zvířat při popularizaci ochrany přírody.

Rozestavěná africká vesnice (v pozadí hydroglobus)

Takinové se v Brně úspěšně rozmnožují

O další dvě mláďata se v roce 2014 rozšířilo brněnské stádo takinů indických (*Budorcas taxicolor taxicolor*). Nejdříve, 23. března, se narodil sameček, a 1. dubna pak přišla na svět samička. Připomeňme, že i v roce 2013 se takinům narodil jeden samec a jedna samička. Vzácní sudokopytníci z Himálaje se v Brně rozmnožují od roku 2003 a dosud úspěšně odchováli osm potomků (včetně letošních mláďat). Pohled na současné stádo je docela atraktivní, neboť ve výběhu jsou vidět dva dospělé páry, dvě loňská a dvě letošní mláďata.

Letošní mláďata takinů indických s mládětem narozeným v roce 2013

Nový mravenečník čeká na samici

V budově terárií sousedící s pavilonem Tropické království má jedna z expozic od 26. března 2014 nového obyvatele. Je jím samec mravenečníka čtyřprstého (*Tamandua tetradactyla*), dovezený ze Zoo Olomouc, kde mravenečníky úspěšně odchovávají. Narodil se v Zoo Dortmund, v Olomouci žil od roku 2008 a potomky zanechal nejen ve zmíněných, ale i v dalších zoologických zahradách. Doufáme, že brzy seženeme samici a že se Jaris, jak mravenečníka pojmenovali už v Dortmundu, rozmnoží i u nás.

Mravenečníci se vyskytují ve čtyřech druzích tří rodů, které tvoří čeled' mravenečníkovití (*Myrmecophagidae*), patří do řádu savců chudozubých (*Xenarthra*). Žijí v lesích i savanách tropické Ameriky od jihu USA po Argentinu, někteří jsou stromoví, jiné najdeme spíše na zemi. Jsou to potravní specialisté požírající drobný hmyz, především mravence a termity, které loví většinou tak, že nohama s mohutnými

drápy rozhrabávají mraveniště a termitiště, kam pak strčí dlouhý, vysunovatelný jazyk, pokrytý lepkavými slinami. Pokud slídí po potravě, neustále jazyk vysunují a zasunují, s frekvencí až 150 kmitů za minutu. Mravenečníci nemají žádné zuby, jejich tlama je rourkovitě protažená, zakončená malým otvorem pro jazyk. Čelisti, které sice nejsou srostlé, nedokážou kořist zpracovat, funkci zubů plní svalnatý žaludek, v němž se pomocí spolykaných drobných kaménků potravu rozmělní.

V sebeobraně mravenečník reaguje jako medvěd: postaví se na zadní nohy, opře o ocas a drápy na předních prackách, které jsou velmi nebezpečné, odráží útok. Obrana bývá účinná, zvláště mravenečník velký (*Myrmecophaga tridactyla*), dorůstající

do délky až 120 cm (bez ocasu), dokáže útočníka i zabít. Hlavními predátory mravenečníků jsou jaguár a puma.

Jednotlivé druhy se výrazně liší velikostí. Nejmenší příslušník čeledi, mravenečník dvouprstý (*Cyclopes didactylus*), dorůstá do délky kolem 30 cm, mravenečník mexický (*Tamandua mexicana*) dosahuje délky těla až 77 cm. Mravenečníci čtyřprstí, u nichž bývá uváděna jako maximální délka těla 88 cm, obývají suché i vlhké lesní a křovinaté biotopy od Venezuely po Argentinu. Požírají i vosy a jiný hmyz a jeho larvy. Rádi vyloupí hnízda divokých včel, kde s oblibou konzumují včelí plod a med. V zoo je krmíme kaší, která obsahuje vařené drůbeží maso, ovesné vločky, žloutek, banán a vitamíny. Do směsi se přidává sušený drcený hmyz a pro posílení funkce trávicího systému také jíl.

Mravenečník čtyřprstý, samec Jaris

Zooreport opět jako čtvrtletník

Magazín Zooreport, který vycházel v letech 2012 a 2013 nepravidelně, se bude od roku 2014 objevovat opět jako čtvrtletník. Přechodné snížení periodicity bylo důsledkem snížení příspěvku na chod zoo, kterým zřizovatel reagoval na krizi v hospodaření státu.

Krmení lachtana medvědího

Lachtani medvědí vystřídali lachtany jihoafrické

Tři lachtany medvědí (*Callorhinus ursinus*) – jednoho samce a dvě samice – přivezlo auto z pražského letiště do Zoo Brno v noci z 19. na 20. prosince 2013. Do Prahy přiletěli z Moskvy, kde je jistou dobu držela tamní zoologická zahrada. Hraví čtyřletí ploutvonožci pocházejí z přírody a v brněnské expozici nahradili lachtany jihoafrické (*Arctocephalus pusillus*), jejichž dlouholetý chov jsme už ukončili. Doufáme, že se i lachtani medvědí stanou, stejně jako jejich předchůdci, miláčky návštěvníků. Hned po příjezdu jim byl přidělen chovatel, který je denně cvičí a připravuje na komentovanou krmení.

Lachtany medvědí lze v zoo spatřit zřídka, v zemích Evropské unie je chová jen Zoo Berlín a Zoo Hannover v Německu, další evropské chovy se nacházejí v Rusku, Bělorusku a na Ukrajině. Domovem lachtanů medvědí je severní část Tichého oceánu, oblast výskytu sahá od Barentsova moře po jižní Japonsko na západě a pobřeží Kalifornie v USA na východě Pacifiku, jižní hranice rozšíření odpovídá přibližně 35° s. š. Lachtani medvědí jsou výrazně vodní živočichové, zdržují se a loví v hlubokých vodách,

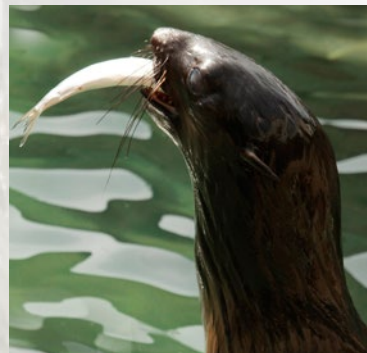
kde také spí, vyhýbají se i pobřežním šelfům. Moře a oceán jsou protkány jejich dlouhými migračními cestami za potravou, kterou tvoří převážně ryby. Na pevninu vystupují jen v době rozmnožování, k němuž dochází v početných koloniích obsazujících skalnatá či písčité pobřeží ostrovů v severním Pacifiku.

Nejprve, přibližně v dubnu, tam připlují samci, jejichž sezonní migrace zřejmě nejsou tak dlouhé jako u samic. Pak soupeří o teritorium, na jehož okraj vítězí ostatní soky zažene. O měsíc později se objeví březí samice oplodněné v minulé sezoně. Za den či dva po připlutí porodí jedno mládě, které pak kojí tři až čtyři měsíce. Asi za týden po porodu

jsou samice schopny se pářit, dominantní samec se spojí s deseti až dvaceti samicemi, někdy může jeho harém mít až padesát samic. Mladší a slabší samci páří výjimečně, jen když vůdce poleví v dohledu. V kolonii žijí i mladší, pohlavně nedozrálé samice, které na ostrovy připlouvají z jižních moří se zpožděním jako poslední. Na stejnou část ostrova se vracejí stejní lachtani několik roků po sobě.

Největším shromaždištěm lachtanů medvědí jsou Pribilovovy ostrovy, jejichž populaci zoologové odhadují na 600 000 jedinců. Kolonie na Komandorských ostrovech čítá až 230 000 a na Tulením ostrově u Sachalinu přibližně 100 000 jedinců. Na Kurilách, kde lachtani medvědí obývají několik ostrovů, se jich vyskytuje kolem 45 000, na Bogoslovově ostrově v Aleutách asi 5 000 a na ostrově San Miguel u pobřeží Kalifornie v USA okolo 8 000.

V přírodě žije přibližně jeden milion lachtanů medvědí, což je zhruba polovina stavu z roku 1950. Pokles způsobilo vybíjení zvířat pro kožešiny a tuk a úbytek potravy způsobený intenzivním lovem mořských ryb. Lachtani jsou také velmi citliví na ropné úniky, zmaštěná srst přestává mít termoregulační účinek a zvířata hynou chladem. Lov lachtanů medvědí je nyní výrazně omezen.

Lachtan medvědí

Lachtani medvědí na hladině venkovního bazénu

Pátý partner tygřice Satu

Při uskutečňování chovatelských záměrů v zoologických zahradách mnohdy plánujeme, přemýšlíme a dopředu zvažujeme nejen ve dnech nebo týdnech, ale i v letech a někdy i desetiletích. Vhodné či přímo nutné to může být například při úsilí o odchov tak vzácného poddruhu, jakým je tygr sumaterský (*Panthera tigris sumatrae*).

Dvouletý sumaterský tygr Dandys dorazil na Mniší horu ze Zoo Varšava 19. března 2014, aby s brněnskou samicí, desetiletou Satu, po jistém čase utvořil nový chovný pár. Satu, pocházející z irské Zoo Dublin, žije v Brně od roku 2005 a má smůlu: s žádným nápadníkem dosud nezabřezla (měla k tomu málo příležitostí). Všichni jí přejeme, aby přichozí, který je už pátým partnerem tygřice, konečně uspěl. Ještě mu ale chybí nejméně rok do pohlavní dospělosti.

Nový pár chováme zatím odděleně. V expozici Tygří skály užívají samec i samice vlastní prostorný výběh a vnitřní ubikaci. Dandys se v novém prostředí zpočátku pohyboval dost nesměle, ale brzy začal průzorem intenzivně pozorovat dění v sousedním výběhu, kde se pohybovala Satu. Ta žila v Brně nejprve se samcem Dickem, narozeným v naší zoo v roce 1996. Při potyčce, když se v březnu 2007 se Satu pářil, utrpěl Dick zlomeninu pažní kosti a musel být utracen. Druhým partnerem naší tygřice byl Dickův starší bratr Kampar, který uhynul na zákeřnou nemoc. Třetím samcem se stal Dustin, zapůjčený ze Zoo

Samec tygra sumaterského Dandys

Jihlava. V Brně pobyl krátce. Jeho úkolem bylo stimulovat Satu k říji, pak měla být uměle oplodněna spermatem již dříve odebraným Kamparovi. Ze záměru sešlo, protože technologie inseminace velkých kočkovitých šelem není dosud dostatečně propracovaná (zmražené sperma však může být použito v budoucnu). Čtvrtý tygr Dua, narozený v Zoo Stuttgart v Německu v roce 2005, dorazil do Brna 15. května 2009 a 5. března 2014 odjel do Zoo Drayton Manor v Tamworthu ve Velké Británii. Pětileté soužití tohoto páru bylo idylické,

ale až přespříliš. V době říje samec se samicí sdíleli společný výběh i ubikaci, kde družně spávali celou noc vedle sebe, ale povětšinou jen jako přátelé. Pokud se Dua někdy osmělil a pokusil se s družkou spojit, nikdy ji neoplojnil.

Tygři obývají jihovýchodní část asijského kontinentu a přilehlé ostrovy, v současnosti se vyskytují v devíti poddruzích. Všechny jsou ohroženy vyhynutím. K tomu, aby divoká populace tygra byla životaschopná, potřebuje relativně velkou plochu. Tygr sumaterský, endemit z ostrova Sumatra, žije v lesích, rašeliníštích a bažinách, které lidé proměňují v nové zemědělsky obdělávané oblasti, takže biotop tygrů se zmenšuje. V přírodě už žije jen několik stovek jedinců (přesnější odhad lze stěží stanovit) a pravděpodobně jich stále ubývá. Červený seznam IUCN klasifikuje tygry sumaterské jako kriticky ohrožené (kategorie CR, critically endangered).

Boj o sestavení chovného páru sumaterských tygrů svádí i mnohé jiné zahrady, narození každého jedince má pro další existenci taxonu obrovský význam. Pokud zoo vlastní geneticky cennou samicí, jakou je Satu, je rozhodně namísto trpělivě a neúnavně usilovat o vytvoření podmínek příznivých pro příchod nové generace.

Samice tygra sumaterského Satu

VYHRAJTE exotickou DOVOLENOU za 60 000 Kč

Soutěže se může účastnit každý návštěvník Zoo Brno!

Stačí vyzvednout si soutěžní lístek (v pokladně zoo či v prodejně suvenýrů v budově restaurace U Tygra), vepsat do něj správné odpovědi na sedm otázek a přidat vtipný komentář o brněnské zoologické zahradě. Soutěžit lze do 12. září 2014, následující den bude vyhlášen vítěz, který obdrží **zájezd s Cestovní kanceláří Livingstone v ceně 60 000 Kč**.

Statutární město Brno finančně podporuje Zoo Brno a stanici zájmových činností, příspěvkovou organizaci.

Chcete-li pomoci chovu brněnských ledních medvědů, zasílejte SMS ve tvaru DMS ZOBR na telefonní číslo 87 777. Cena jedné DMS je 30 Kč, zoo obdrží 27 Kč. Více informací na www.darcovskasms.cz.

